

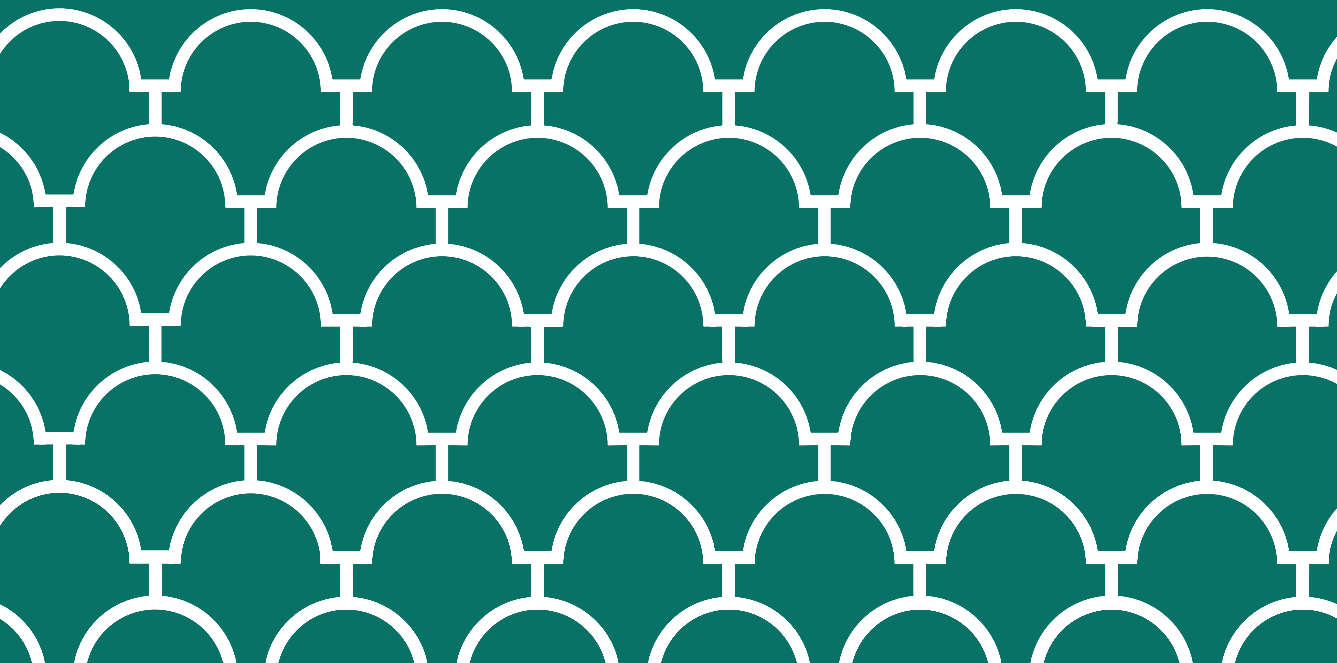

EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

Finlands delegation i organisationen för säkerhet och samarbete i Europa verksamhetsberättelse

---

2023

B 17/2024 rd

BERÄTTELSE AV FINLANDS DELEGATION I ORGANI- SATIONEN FÖR SÄKERHET OCH SAMARBETE I EUROPA 2023

HELSINGFORS 2024

ISSN 1798-4785

FINLANDS DELEGATION I PARLAMENTARISKA FÖRSAMLINGEN VID ORGANISATIONEN FÖR SÄKERHET
OCH SAMARBETE I EUROPA

I enlighet med 10 § i riksdagens arbetsordning lämnar Finlands delegation i parlamentariska församlingen vid Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa sin berättelse om verksamheten i OSSE:s parlamentariska församling under sessionsperioden 2023 till riksdagen.

Helsingfors den 5 april 2024

På delegationens vägnar

Ville Kaunisto
ordförande

Maria Fagerholm
sekreterare

Innehåll

1. Sammandrag	1
2. Finlands delegation.....	2
3. Församlingens ordförande Pia Kauma.....	3
4. OSSE i det förändrade säkerhetsläget.....	5
4.1. Vintersessionen i Wien.....	6
4.1.1. Rysslands anfallskrig mot Ukraina väckte debatt	6
4.1.2. Förslaget till ändring av stadgarna syftar till påföljder för en medlem som bryter mot stadgarna.....	7
4.2. Vancouversessionen.....	8
4.2.1. Utskotten lade fram sina rapporter: Kriget i Ukraina i fokus	8
4.2.2. Pia Kauma valdes till ordförande för församlingen.....	9
4.3. Höstsessionen i Jerevan.....	10
4.3.1. Ständiga utskottet: Budgetöverbäganden och förslag till stadgeändringar	10
4.3.2. Övergripande säkerhet, korruptionsbekämpning och skydd av minoriteter.....	10
4.3.3. Medelhavsforumet.....	11
5. Valobservation	12
5.1. Allmänt.....	12
5.2. Presidentvalet och parlamentsvalet i Turkiet	12
5.3. Parlamentsvalet i Polen	13
5.4 Nyval till parlamentet i Serbien	13
BILAGA 1 Finlands delegation i OSSE:s parlamentariska församling 01/2023–04/2023.....	15
BILAGA 2 Finlands delegation i OSSE:s parlamentariska församling 04/2023–09/2023.....	16
BILAGA 3 Finlands delegation i OSSE:s parlamentariska församling 09/2023-.....	17
BILAGA 4 Deltagande stater i OSSE	18
BILAGA 5 Församlingens och utskottens presidier samt arbetsgrupper och särskilda representanter	19

1. Sammandrag

Pia Kauma (saml), medlem i Finlands delegation i parlamentariska församlingen vid Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), valdes till ordförande för OSSE:s parlamentariska församling i plenum i Vancouver i Kanada den 4 juli 2023. Hennes valkampanj fokuserade på de möjligheter som OSSE erbjuder och betonade vikten av att ytterligare stärka samarbetet mellan OSSE:s parlamentariska församling och organisationens regeringssida. Finlands delegation gav Kaumas kandidatur sitt fulla stöd. Som ny ordförande har Kauma arbetat aktivt, bland annat har hon inrättat en stödgrupp för Ukraina, främjat fredsförhandlingarna mellan Armenien och Azerbajdzjan samt talat i OSSE:s ständiga råd.

Finlands delegation i OSSE organiserade sig två gånger på grund av riksdagsvalet och Pia Kaumas ordförandekampanj. Delegationen sammanträdde sju gånger och agerade synligt och aktivt i församlingen under ledning av Vilhelm Junnila (saf) och Ville Kaunisto (saml).

Under året stod Rysslands anfallskrig mot Ukraina, som inletts i februari 2022, i centrum för församlingens verksamhet. Församlingen fördömde allttjämt Rysslands krigshandlingar och efterlyste metoder för att ställa Ryssland till svars. Församlingen uttryckte också sitt starka stöd för Ukraina och underströk att Ukraina kämpar för västerländska värderingar, frihet och demokrati. OSSE, som ska främja den övergripande säkerheten, kunde inte förhindra kriget, men alla dess verktyg bör användas för att återställa den regionala säkerheten och stabiliteten.

OSSE präglades under året av en trovärdighetskris. Beslutsfattandet gick närmast i stå, organisationens budget hade på grund av kravet på enhällighet inte godkänts sedan 2021 och pengarna höll i praktiken på att ta slut. Valet av ordförandeskapsland för 2024 och förlängningen av de högre förtroendevaldas mandat, som löpte ut i slutet av 2023, drog ut på tiden. Slutligen nåddes en lösning där Malta valdes till ordförande för OSSE 2024 och de förtroendevaldas mandat förlängdes med nio månader. Verksamheterna kunde finansieras med frivilliga bidrag från de deltagande staterna.

Församlingens ordinarie vintersession hölls den 23–24 februari 2023 i Wien. Österrike åberopade sin ställning som värdland och beviljade visum till de ryska representanterna. Den ryska närvaron ledde till utmarscher, och delegationerna från Ukraina och Litauen lämnade hela sessionen. Finlands delegation träffade dock den ukrainska delegationen i Wien. Vintersessionen dominerades av Rysslands krig i Ukraina, och presidiet publicerade ett uttalande där Rysslands agerande beskrevs som motbjudande. Vid sessionen diskuterades också en stadgeändring genom vilken Rysslands deltagande kunde förhindras. Budgetutmaningarna aktualiserade behovet av att granska församlingens verksamhet.

Församlingens plenum hölls 30.6–4.7.2023 i Vancouver i Kanada. Sessionen avslutades med godkännandet av en deklARATION (Vancouverdeklarationen) där Rysslands agerande fördöms kraftigt och Ukraina ges ett starkt stöd. Stödet framgår också av församlingens beslut att inrätta ett underutskott för Ukraina. Deltagarna var också oroade över de andra konflikterna i regionen. Alla deltagande stater uppmanades att utnyttja OSSE:s verktyg för att säkerställa stabilitet och säkerhet.

Höstsessionen hölls den 18–20 november 2023 i Jerevan i Armenien. Sessionen präglades av fredsförhandlingarna mellan Armenien och Azerbajdzjan. Under hösten hade Azerbajdzjan med kraft angripit Nagorno-Karabach, vilket ledde till att nästan hela befolkningen i regionen flydde till Armenien. Händelserna väckte stor oro bland deltagarna i sessionen. Det fanns dock hopp om att fredsplanen skulle framskrida. Även situationen i Gaza väckte uppmärksamhet, och frågan diskuterades inom ramen för Medelhavsforumet. Under debatten fördömdes Hamas terrorattacker och stöddes Israels rätt att försvara sig. Samtidigt

påmindes det dock om att civilbefolkningen måste skyddas och att motåtgärderna måste vara proportionerliga. Vid höstsessionen behandlades också en stadgeändring vars syfte var att begränsa Rysslands möjligheter att delta i församlingens verksamhet.

Valobservation är en av OSSE:s och församlingens mest synliga verksamhetsformer. Under året observerade församlingen presidentvalet och parlamentsvalet i Turkiet, parlamentsvalet i Polen och nya valet till parlamentet i Serbien. Finlands delegation deltog aktivt i alla valobservationer under året. Delegationen anser att valobservation är ett bra sätt att främja demokratin och bekanta sig med deltagarländernas demokratiska system.

2. Finlands delegation

Finlands delegation i OSSE arbetade fram till riksdagsvalet i april med föregående års sammansättning. Delegationen konstituerade sig undantagsvis två gånger under året för att Pia Kauma, som före valet var medlem i delegationen, skulle kunna kandidera till posten som ordförande för OSSE:s parlamentariska församling och för att delegationen skulle kunna delta i omröstningen om ordförandeskapet. Det första konstituerande mötet hölls den 20 april 2023. Till ordförande för delegationen valdes Vilhelm Junnila (saf) och till vice ordförande Johannes Koskinen (sd). Samtidigt beslutade delegationen enhälligt stödja Pia Kaumas kandidatur till posten som församlingens ordförande och delta i hennes kampanj. Det andra konstituerande mötet hölls den 8 september 2024, då Ville Kaunisto valdes till ordförande för delegationen och Vilhelm Junnila till vice ordförande.

Delegationens ordförande Junnila deltog i NB8-mötet i Vilnius i Litauen den 10 februari 2023. I mötet deltog också ordföranden för det polska parlamentets utrikesutskott Radosław Fogiel. Temat för mötet var Rysslands anfallskrig mot Ukraina, som då pågått ett år. Talare var Litauens justitieminister Ewelina Dobrowolska, Litauens vice utrikesminister Egidijus Meilūnas och Litauens presidents rådgivare för inre säkerhet Kęstutis Budrys. Församlingens ordförande Margaretha Cederfelt deltog också i mötet.

Finlands ambassadör i Österrike Pirkko Hämäläinen träffade OSSE-delegationen i Wien före vintersessionen den 21 februari 2023. Hon gav en omfattande översikt över situationen i Österrike och det arbete som utförs av internationella organisationer i Wien.

Den 5–7 maj 2023 hölls det så kallade Leinsweilerseminariet i Berlin. Församlingens dåvarande vice ordförande Pia Kauma deltog i seminariet. Seminariet har sedan 2016 ordnats i samarbete mellan OSSE:s parlamentariska församling och tyska förbundsdagen och fokuserar på utrikes- och säkerhetspolitik. Temat för seminariet 2023 var OSSE:s roll i det nya säkerhetsläget samt vilka verksamheter inom OSSE som har nått framgångar. Diskussionerna handlade om huruvida OSSE:s fältmissioner fungerar och vilken betydelse de har inom OSSE-området.

Församlingens dåvarande vice ordförande och särskilda representant för Centralasien Pia Kauma var ställföreträdare för församlingens ordförande Margareta Cederfelt på seminariet Helsinki +50, som ordnades i Asjchabad i Turkmenistan den 16 maj 2023. Vid seminariet betonades särskilt de centralasiatiska ländernas roll som neutrala aktörer i en situation där det förs krig i Europa. Helsinki +50 är en process där OSSE:s framtid diskuteras. I den budget som godkändes i juli reducerades anslagen för Helsinki +50, men trots det ordnades sammanlagt tre möten under året. Pia Kauma deltog också i ett webinarium om Helsinki +50 den 31 maj 2023. Temat för webinariet var OSSE:s framtida utmaningar. På webinariet uttrycktes oro över att organisationen kommer att förtvina. Oron kan lösas om man lyckas göra organisationen mer känd. Dessutom betonades det att OSSE finns till för människorna och att organisationen

är värd att rädda. Årets sista webinarium inom ramen för Helsinki +50 hölls den 12 juli 2023 och ordförande var Pia Kauma. På webinariet lämnades uppdaterad information om situationen i Ukraina.

Delegationsmedlemmen Inka Hopsu (gröna) deltog i ekonomi- och miljöutskottets konferens i Baku, Azerbajdzjan den 22–23 maj 2023. Konferensen behandlade de nationella parlamentens roll när det gäller att garantera säkerheten och stabiliteten. Temat granskades med avseende på grön ekonomi, förbindelsepolitik (connectivity) och hållbar utveckling.

Den 10 juni 2023 gav Tuula Yrjölä, direktör för OSSE:s centrum för konfliktförebyggande, delegationen en aktuell översikt. Diskussionen behandlade OSSE:s allvarliga utmaningar i en situation där budgeten inte hade godkänts och ordförandeskapet för 2024 inte hade utsetts. Också de höga tjänstemännens avtal skulle löpa ut i december 2023 och det fanns inga lösningar i sikte inför fortsättningen.

Inka Hopsu och Pia Kauma deltog den 15 juni 2023 i ett webinarium med temat ”Unga, fred och säkerhet”. Tematiken baserar sig på FN:s säkerhetsråds resolution 2250. Temat är viktigt för Finland, som var det första landet som utarbetade den handlingsplan som förutsätts i resolutionen. Hopsu betonade i sitt anförande fördelarna med att engagera unga för demokratin, säkerheten och fredsbyggandet. Kauma påminde å sin sida om att OSSE behöver verktyg för att göra de ungas röst hörd.

Delegationen ordnade en kampanjtillställning till stöd för Pia Kaumas ordförandeskap i samband med församlingens plenum i Vancouver 30.6–4.7.2023. Kauma presenterade där sina viktigaste prioriteringar som ordförande och fick flera stödförklaringar. Före sessionen deltog delegationens ordförande Junnila och vice ordförande Koskinen i Islands NB8-möte den 29 juni. Vid mötet behandlades ärenden som var aktuella för den kommande sommarsessionen och diskuterades ländernas synpunkter på förslaget till stadgeändring samt Rysslands ställning i OSSE och den parlamentariska församlingen.

Kirsti Narinen, Finlands ambulerande ambassadör i Azerbajdzjan, Armenien och Georgien, berättade för delegationen om situationen i Jerevan i Armenien före höstsessionen. Diskussionen tog upp den bräckliga situationen efter kriget i området och de anpassningsåtgärder som har riktats till flyktingar från Nagorno-Karabach i Armenien. Det ansågs vara en utmaning att fredsprocessen har framskridit långsamt.

Samarbetet med Finlands ständiga representation vid OSSE har fortsatt varit aktivt. Finlands OSSE-ambassadör Vesa Häkkinen har deltagit i delegationens möten och träffade delegationen i samband med vintersessionen i Wien. Delegationen har fått en omfattande bakgrund till OSSE:s situation och information om hur Finland har förberett sig för sitt ordförandeskap 2025.

3. Församlingens ordförande Pia Kauma

Pia Kauma, medlem av Finlands OSSE-delegation, valdes till ordförande för OSSE:s parlamentariska församling. Valet förrättades vid Vancouversessionen i juli 2023 (närmare information om valet finns i avsnitt 4.2). Kauma har varit en aktiv ordförande och representerat den parlamentariska församlingen i många sammanhang. I början av mandatperioden har hon särskilt betonat stödet till Ukraina, främjandet av fred i södra Kaukasien och humanitära frågor.

Kaumas skyldigheter som ordförande började veckan efter Vancouversessionen när hon höll ett anförande vid OSSE:s högnivåkonferens om klimatförändringen i Wien den 7 juli 2023. Konferensen behandlade klimatförändringens samband med säkerheten och OSSE:s verksamhet på området. I början av hösten besökte Kauma Köpenhamn och Wien för att på djupet sätta sig in i den parlamentariska församlingens verksamhet.

Ordförande Kauma har aktivt drivit stödgruppen för Ukraina (*Parliamentary Support Team for Ukraine*), som inrättades av sessionen i Vancouver i slutet av juni. På agendan står bland annat återförande av ukrainska barn som tvångsförflyttats till Ryssland, dömning av krigsförbrytare samt andra politiska, ekonomiska och humanitära frågor.

I oktober stod ett antal konferenser och en valobservationsresa i tur. Vid OSSE:s samordningsmöte för arbetet mot terrorism i Wien den 4 oktober 2023 talade Kauma om de regionala trenderna i arbetet mot terrorism. Även OSSE:s parlamentariska församlings arbetsgrupp mot terrorism deltog i mötet. Följande dag var Kauma ordförande vid parlamentariska församlingens presidiums extra sammanträde på distans. Mötet behandlade händelserna i södra Kaukasien efter det att Azerbajdzjan tagit kontroll över Nagorno-Karabach. Den 13 oktober 2023 talade Kauma vid Warsaw Human Dimension Conference (WHDC), som arrangeras av OSSE:s ordförandeland och kommittén för den mänskliga dimensionen. Där diskuterade regeringarna i OSSE:s deltagarstater och representanter för det civila samhället OSSE:s människorättsuttaganden. Den 24 oktober 2023 representerade Kauma församlingen vid Krimforumets parlamentariska toppmöte i Prag. Forumet har inrättats för att stödja Ukraina och mötet samlade parlamentariker från 55 länder.

Kaumas första högnivåbesök som ordförande för parlamentariska församlingen gick till Azerbajdzjan, Georgien och Armenien i Sydkaukasien den 12–21 november 2023. Kauma och församlingens generalsekretär Roberto Montella träffade Azerbajdzjans president, Armeniens premiärminister, talmännen för alla tre ländernas parlament samt bland annat företrädare för utrikesministerierna och det civila samhället. Huvudsyftet med resan var att främja fredsprocessen i konflikten mellan Armenien och Azerbajdzjan angående Nagorno-Karabach. Vid diskussionerna behandlades dock också andra aktuella OSSE-frågor och hur Georgiens EU-kandidatur framskrider.

Vid månadsskiftet november–december stod en ministerrådsresa till Skopje i Nordmakedonien i tur. Vid församlingspresidiets möte den 29 november diskuterades bland annat hur församlingen deltar i valobservationerna 2024. I OSSE:s ministerråd den 1–2 december 2023 höll Kauma ett anförande där hon bland annat fördömde Rysslands angrepp och krigföring i Ukraina. Rysslands utrikesminister Sergej Lavrov satt med i möteslokalen under anförandet. I samband med mötet träffade Kauma utrikesministrarna från Armenien och Azerbajdzjan, representanter för Förenta staternas utrikesministerium samt andra länders politiker som arbetar i OSSE-relaterade uppdrag.

Den 11 december 2023 höll Kauma ett anförande på distans vid neutralitetskonferensen i Turkmenistan och den 19 december 2023 träffade Kauma Belarus Helsingforsambassadör, med vilken hon diskuterade parlamentsvalet i Belarus 2024.

Kauma träffade i slutet av året också företrädare för utrikesministeriet, såsom avdelningschefen vid Östavdelningen Marja Liivala och chefen för sekretariatet för OSSE-ordförandeskapet (*task force*) Jouni Laaksonen. Under diskussionerna samordnades verksamheten i Sydkaukasien och granskades förberedelserna inför Finlands kommande ordförandeskap. Samarbetet med utrikesministeriet är fortsatt nära.

Kaumas ställning som ordförande ger riksdagen och Finland goda möjligheter att få information och påverka. Ordförandeskapet öppnar många dörrar för Kauma. Nämnas kan till exempel mötena med statscheferna i Armenien och Azerbajdzjan i november 2023. Finlands riksdag och utrikesministeriet kan därmed få aktuell information och på hög nivå förmedla fredsfrämjande budskap till deltagarstaterna. I synnerhet i Sydkaukasien och Centralasien betraktas OSSE fortfarande som en viktig konfliktförebyggande och dialogfrämjande organisation. Kaumas ordförandeskap i den parlamentariska församlingen ger också Finland mer synlighet när vi förbereder oss för ordförandeskapet i OSSE 2025.

4. OSSE i det förändrade säkerhetsläget

Den parlamentariska församlingen är en viktig del av OSSE-konceptet, vid sidan av regeringssidans beslutande organ, det vill säga OSSE, byrån för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter ODIHR samt OSSE:s fältmissioner. Året dominerades av Rysslands utdragna anfallskrig mot Ukraina, men också av andra konflikter i OSSE-området, såsom tvådagarskriget i Nagorno-Karabach, som har påverkat relationerna mellan Armenien och Azerbajdzjan och skapade en flyktingvåg. Likaså har Hamas terrorattacker mot Israel och de påföljande israeliska militära motåtgärderna orsakat instabilitet också i OSSE:s närområden. Situationen har lett till splittring i västvärlden, vilket gynnar dem som försöker destabilisera de västerländska samhällena och demokratin.

Kriget i Ukraina var ett centralt tema på OSSE:s agenda under året. Den parlamentariska församlingen har upprepade gånger fördömt Rysslands krigshandlingar i Ukraina och konstaterat att de strider mot alla OSSE:s principer. Församlingen har efterlyst ansvarstagande och ersättningar från rysk sida. Den är också frustrerad över att det trots Rysslands deltagande i OSSE:s verksamhet inte har varit möjligt att föra en dialog för att avsluta kriget. När kriget drar ut på tiden finns det risk för att deltagarländernas och medborgarnas intresse och därmed också hjälpviljan avtar. Ukraina har självt betonat att det kämpar för frihet och säkerhet i hela Europa och att den enda lösningen är att Ukraina vinner kriget. För detta behöver Ukraina mer vapen och ammunition, och representanter för landets delegation har vändats över västländernas tröghet i fråga om vapenhjälpen.

Utöver konflikterna och säkerhetskriserna inom OSSE-området har den interna krisen inom OSSE fördjupats. OSSE:s budget har inte godkänts sedan 2021, vilket innebär att organisationens medel håller på att ta slut. Vissa OSSE-insatser har kunnat upprätthållas genom frivilliga bidrag från de deltagande staterna, men det möjliggör inte långsiktig planering. Också ovissheten om ordförandeskapet 2024 försvårade OSSE:s arbete. Under året föreslogs alternativa lösningar på ordförandeskapskrisen i en situation där Finland redan hade valts till ordförande för 2025. Eftersom Ryssland inte godkände Estlands kandidatur föreslogs en förlängning av Nordmakedoniens ordförandeskap till 2023. Frågan avgjordes vid ministermötet i Skopje i december, där Malta valdes till ordförandeland för 2024. Mandatet för generalsekreteraren, direktören för ODIHR, mediefrihetsrepresentanten och minoritetsombudsmannen, förlängdes genom en paketlösning, men endast med nio månader. Trots krisen delar alla synen på OSSE:s betydelse, och även Ukraina förstår vikten av att Ryssland fortsatt deltar i OSSE:s verksamhet. Trots att kriget fortfarande pågår måste OSSE förbereda sig för situationen efter kriget, och organisationen har mångsidiga verktyg för att hantera den.

Rysslandsfrågan har varit svår för den parlamentariska församlingen. Församlingen försökte redan 2022 finna en gemensam syn på Rysslands deltagande i OSSE:s verksamhet i ett läge där landet grovt bryter mot alla OSSE:s principer. På grund av principen ”konsensus minus en” har församlingen inte kunnat fatta några beslut som begränsar Rysslands deltagande. Rysslands deltagande i församlingens ordinarie möten har främst kunnat begränsas genom värdlandets visumbeslut. Österrike åberopade redan i slutet av 2022 OSSE:s värdlandsöverenskommelse och meddelade att landet inte kan neka ryska och belarusiska medborgare visum till församlingens vintersession. Efter att ha blivit varse detta meddelade Ukraina att landet inte alls kommer att delta i vintersessionen. Även Litauen meddelade senare att man avstod från sessionen och erbjöd sig till och med att stå värd för en session i Vilnius några veckor senare. Den ryska delegationens deltagande behandlades den 20 januari 2023 vid ett extra presidiummöte där Pia Kauma deltog.

Rysslands rätt att delta begränsades i slutet av året av Rysslands beslut att inte betala medlemsavgiften. Om en deltagande stat inte har betalat sin medlemsavgift på nio månader, har den enligt församlingens stadgar inte rätt att rösta förrän avgiften har betalats.

4.1. Vintersessionen i Wien

Församlingens vintersession hölls i Wien i Österrike den 23–24 februari 2023. Rysslands anfallskrig mot Ukraina hade då pågått i ett år. Även om Ukrainas OSSE-delegation inte deltog i vintersessionen var den ändå närvarande i Wien och Finlands delegation kom överens om ett möte med den. Ordföranden för den ukrainska delegationen Mykyta Poturajev var värd för mötet den 21 februari 2023. Finlands delegation företrädde av ordförande Vilhelm Junnila, vice ordförande Johannes Koskinen samt medlemmarna Pia Kauma, Eeva-Johanna Eloranta (sd). Även Inka Hopsu deltog i sessionen. Ukrainarna betonade att de vill att OSSE:s verksamhet ska fortsätta, men organisationen måste hitta metoder för att förhindra Rysslands medverkan. Det är viktigt att Ryssland känner av konsekvenserna av sina gärningar. Ukrainarna deltog inte i mötet eftersom de upplevde att de inte kunde möta ryssarna. Ukraina önskade fortfarande stöd för det förslag till stadgeändring som behandlades i ständiga utskottet i november 2022 och som skulle läggas fram för beslut i ständiga utskottet i Vancouver. Finlands delegation visade sitt starka stöd för Ukraina och var försiktigt positivt inställd till förslaget till stadgeändring i det fall att alla kunde godkänna de föreslagna ändringarna.

4.1.1. Rysslands anfallskrig mot Ukraina väckte debatt

Två ryska parlamentariker deltog i vintersessionen i Wien. Efter mötet med den ukrainska delegationen deltog Pia Kauma i presidiets extra möte där man behandlade säkerhetsaspekter i anslutning till den ryska delegationens deltagande. Ordförande Margaretha Cederfelt redogjorde för de medel ordföranden kan ta till vid osakliga anförenden. Hon meddelade också att man på sessionens öppningsdag i stället för OSSE-flaggan hissar en svart sorgeflagga. Hon hade inte heller för avsikt att ingripa mot eventuella utmarscher eller mot att symboler som anknyter till Ukraina används vid sessionen. Den ukrainska delegationens plats pryddes av en blågul bukett. Vid mötet enades man också om en gemensam deklaration från presidiet som efter vintersessionen publiceras på årsdagen av krigets början. I resolutionen fördöms kraftigt Rysslands anfallskrig mot Ukraina och Belarus stöd till Ryssland. Den desinformation som sprids av Ryssland fördöms som falsk och motbjudande. Samtidigt uttrycks stark erkänsla för Ukrainas mod och okuvlighet. Ukraina kämpar för sin existens och försvarar samtidigt de principer och åtaganden som ligger till grund för vår gemensamma säkerhet. De nationella parlamenten uppmanas att fortsätta stödja Ukraina, att fördöma och bestraffa Ryssland för dess agerande och att överväga hur man kan se till att Ryssland inte undgår straff och tvingas betala skadestånd.

Vintersessionens diskussioner var starkt präglade av att Rysslands anfallskrig fortsätter och att kriget påverkar OSSE:s verksamhet och uppgift att främja den övergripande säkerheten. Sessionen inleddes med en tyst minut till minne av offren för kriget i Ukraina. Vice ordföranden för Finlands delegation Johannes Koskinen talade vid det allmänna sammanträdet och påminde om att Rysslands aggressionskrig fördömdes för ett år sedan och alltjämt fördöms. Han betonade att Finland står vid Ukrainas sida så länge som det behövs. Han uttryckte också sin beundran över hur väl Ukraina har lyckats hålla samhället i gång och hur kraftfullt man har försvarat sitt land. I sitt anförande diskuterade Koskinen också OSSE:s roll som en säkerhetsorganisation som saknar medel att avsluta kriget i Ukraina. OSSE, som snart firar sitt 50-årsjubileum, måste reformeras. Delegationsmedlemmen Pia Kauma konstaterade i sitt anförande att Ryssland bryter mot OSSE:s alla principer. Ryssland underskattar dock Ukrainas försvarsförmåga och västländernas vilja att hjälpa. Kauma uppmanade alla länder att ge stöd för att kriget ska upphöra så snart som möjligt.

Politiska utskottets möte öppnades av dess ordförande Richard Hudson från Förenta staterna. Han konstaterade att Rysslands krig i Ukraina har kostat tusentals ukrainska liv och kommer att påverka flera generationers liv. Stelian Stoian, Rumäniens ambassadör och ordförande för OSSE:s ständiga råd underströk att OSSE har varit funktionsdugligt trots kriget. Han konstaterade att arbetet utöver kriget fokuserar på cybersäkerhet, organiserad brottslighet och gränssäkerhet. Talare var också Siniša Bencu, ordförande

för säkerhetsforumet, och Kairat Abdrakhmanov, minoritetsombudsman. Tuula Yrjölä vid OSSE:s centrum för konfliktförebyggande varnade för krigets socioekonomiska konsekvenser och påminde om de viktiga resultat som uppnått genom OSSE:s fältmissioner. Vid diskussionerna betonades behovet av att stärka OSSE så att motsvarande situationer kan förhindras i framtiden. Dessutom uttrycktes oro över att Ryssland har dragit sig ur kärnvapenavtalet New START.

Ordförande för församlingens ekonomi- och miljöutskott, Azaj Gulijev från Azerbajdzjan betonade i sitt öppningsanförande att vi ännu inte vet mycket om de ekonomiska och miljömässiga konsekvenserna av kriget. Kriget bröt ut när återhämtningen från pandemin ännu inte hade slutförts. Kommitténs rapportör Gudrun Kugler från Österrike lade fram sin rapport, som betonade att ekonomisk säkerhet byggs upp genom samarbete och en hållbar ekonomi. Fokus i rapporten ligger på energisäkerhet, miljöskydd och korruptionsbekämpning. Talare i kommittén var Florian Raunig, ordförande för OSSE:s ekonomi- och miljökommitté, och Iglı Hasani, samordnare för OSSE:s miljöåtgärder. Wei Huang från Internationella atomenergiorganet (IAEA) och professor Steven Koon deltog också i diskussionen om hur en ren, ekonomisk och hållbar energi kan säkras i OSSE:s område.

Ordföranden för kommittén för mänskliga rättigheter Nikoloz Samkharadze från Georgien påpekade att Rysslands krigshandlingar påverkar demokratin i vidare bemärkelse. Rapportör Johan Büser från Sverige konstaterade att de mänskliga rättigheterna i OSSE-området står inför stora utmaningar. Kriget i Ukraina strider mot folkrätten och bevisen för krigsförbrytelser mot civila och soldater ökar ständigt. Rapportens tre teman kommer att vara att lindra krigets konsekvenser, ingripa i ojämlikhet och stödja minoriteter. Matteo Mecacci, direktör för ODIHR, berättade att byrån har stött det ukrainska parlamentet i arbetet med att utveckla lagstiftningen om de mänskliga rättigheterna. Medieombudsmannen Teresa Ribero konstaterade att kriget har haft allvarliga konsekvenser för mediernas verksamhet både i Ukraina och i Ryssland. Anne-Marie Callan, ordförande för OSSE:s kommitté för den mänskliga dimensionen, betonade de mänskliga rättigheternas betydelse för säkerheten. I diskussionen deltog Marc Perrin de Brichambaut, chef för internationella brottmålsdomstolens besvärsavdelning, professor Veronika Bilková samt Valiant Richey, OSSE:s särskilda representant och samordnare för arbetet mot människohandel.

På sessionens sista dag talade den belarusiska oppositionsledaren Svetlana Tichanovskaja. Hon underströk Lukasjenkas ansvar vid massakrerna i Irpin och Butja och behovet av att Lukasjenka blir dömd för krigsförbrytelser. Hon jämförde Belarus med en enorm gulag där motståndarna sätts i fängelse. De demokratiska krafterna vill ha en dialog, men det är inte möjligt på grund av terrorn och förtrycket. Församlingen måste därför öka trycket på Belarus. Tichanovskaja konstaterade att Belarus representanter i församlingen inte är demokratiskt valda och inte representerar det belarusiska folket. Azaj Gulijev, ordförande för Azerbajdzjans delegation, meddelade redan före Tichanovskajas anförande att han inte godkänner denna punkt på dagordningen.

4.1.2. Förslaget till ändring av stadgarna syftar till påföljder för en medlem som bryter mot stadgarna

Vintersessionen avslutades med ständiga utskottets möte, där man diskuterade ett förslag till stadgeändring som tidigare fallit i ständiga utskottet vid höstmötet i november 2022. Ukraina drev stadgeändringen i en reviderad form där det föreslogs att en deltagarstat som grovt bryter mot OSSE:s principer kan förvägras rätt att delta i församlingens sammanträden under ett års tid. Ordföranden för stadgekommittén Pascal Allizard från Frankrike ansåg att det reviderade förslaget till stadgeändring var gagnslöst, eftersom det redan i november 2022 stod klart att samförstånd om stadgeändringen inte kunde nås. Vid mötet fördes också en häftig diskussion om församlingens penninganvändning, och flera företrädare efterlyste utöver revision också en verksamhetsgranskning (Business Audit), där man närmare utreder hur församlingens pengar används. Sverige lade fram ett förslag om initiativet, vilket väckte frågor hos sekretariatet. Församlingens generalsekreterare Roberto Montella förstod inte behovet av en extra granskning. Han

underströk att det skulle kosta tiotusentals euro och att penningbristen också utan den utgiften är akut. Det beslutades att presidiet fortsätter diskussionen på sitt möte i Köpenhamn i april. Några ledamöter i ständiga utskottet ifrågasatte vissa av generalsekreterarens rekryteringsbeslut.

Under vintersessionen förekom det exceptionella demonstrationer. Under Rysslands anföranden lämnade en stor del av delegationerna salen eller viftade med Ukrainas flaggor och emblem. Också medlemmarna i Finlands delegation deltog i protesterna. Den ryska delegationens ordförande Tolstoj ifrågasatte om ständiga utskottet överhuvudtaget agerade stadgeenligt under hela vintersessionen. Han konstaterade högljutt att Ryssland inte kan ta ett sådant förfarande på allvar. Därefter lämnade han mötet.

4.2. Vancouversessionen

OSSE:s parlamentariska församlings 30:e årliga session hölls i Vancouver i Kanada 30.6–4.7.2023. Finland deltog med hela delegationen: ordförande Vilhelm Junnila, vice ordförande Johannes Koskinen och medlemmarna Eeva-Johanna Eloranta, Inka Hopsu, Pia Kauma och Jenna Simula (saf).

Sessionen var starkt präglad av Rysslands anfallskrig mot Ukraina, och sessionens huvudtema var att dryfta hur församlingen kan lyfta fram sina egna värderingar och på så sätt stärka den regionala säkerheten. Sessionen öppnades av talmannen för Kanadas senat Raymonde Gagné och vice talmannen för underhuset Chris d' Entremont. Ordföranden för den kanadensiska delegationen Hedy Fry konstaterade att även om det ibland råder olika åsikter i församlingen är förhoppningarna om säkerhet och stabilitet gemensamma. Församlingens ordförande Margaretha Cederfelt påminde om att det inte finns förtroende utan dialog. Dessutom talade Kanadas premiärminister Justin Trudeau vid mötet via videolänk. I början av sessionen uppmärksammades regionens urbefolkning, som tackades för att sessionen kunde äga rum på dess territorier. Under öppningssessionen godkändes också ett brådskande ärende om OSSE:s och församlingens trovärdighet i ett läge där Ryssland fortsätter anfallskriget i Ukraina. Sessionen fördömde Rysslands krigshandlingar och berömde Ukrainas förmåga att stå emot attackerna. Dessutom efterlystes sanktioner mot länder som kränker ett annat lands suveränitet. Det föreslogs att församlingen inrättar ett särskilt underutskott för Ukraina. Dessutom uppmanades de deltagande staterna att inrätta en specialdomstol för att behandla Rysslands krigsförbrytelser.

Ständiga utskottet hade för avsikt att vid sitt möte behandla Ukrainas förslag till stadgeändring genom vilken ett deltagarland som grovt bryter mot OSSE:s stadgar skulle kunna förvägras rätt att delta i organisationens verksamhet. Ukraina drog dock tillbaka sitt förslag. Däremot godkändes två stadgeändringar som ger bättre balans i könsfördelningen i de nationella delegationerna. Dessutom diskuterades budgeten, penninganvändningen och sekretariatets löner. Slutligen godkändes församlingens budget, som också innefattade ett anslag för verksamhetsgranskning. Ständiga utskottet beslutade att inrätta ett underutskott för Ukraina. Utskottets struktur och befogenheter skulle fastställas av nästa ordförande.

4.2.1. Utskotten lade fram sina rapporter: Kriget i Ukraina i fokus

Politiska utskottet fördömde entydigt den ryska aggressionen och krävde en aktiv dialog med det ukrainska folket för att frihetskampen skulle förbli vid liv. Utskottet behandlade också den ryska Wagnergruppens terroristiska karaktär och verksamhet, behovet av att utifrån OSSE:s principer utreda följderna av Rysslands krig samt hållbar utveckling och situationen i Moldavien. I utskottets rapport behandlas också andra konflikter i OSSE-regionen, såsom spänningarna mellan Armenien och Azerbajdzjan, situationen i Nagorno-Karabach, Moldavien, Georgien och Kaukasus, Belarus delaktighet i kriget i Ukraina och de afghanska kvinnornas försvagade rättigheter. I resolutionen konstateras det att OSSE endast i begränsad utsträckning kan uppnå sina mål, eftersom de politiska aktörerna på hög nivå inte har varit tillräckligt engagerade i OSSE:s verksamhet. Församlingen uttryckte oro över att vissa aktörer vill utnyttja konsensusprincipen och urholka organisationens verksamhet. Oro uttrycktes också över att organisationen, i den rådande svåra geopolitiska situationen, inte hade något ordförandeland för 2024.

Teman i rapporten om ekonomi, vetenskap, teknik och miljö är hållbar ekonomisk utveckling, omställningen till ren energi, kvinnors egenmakt och digitalisering. Kriget i Ukraina har visat hur viktigt det är att satsa på ett brett spektrum av energikällor och minska beroendet av Ryssland. Förnybara energikällor står i centrum för denna utveckling. Det förbättrar inte bara säkerheten och försörjningsberedskapen utan dämpar också klimatförändringen. Eftersom föroreningarna inte kan stoppas vid statsgränserna måste vi samarbeta för att skydda miljön. Vi måste också minska de digitala klyftorna och skapa en gemensam strategi för utvecklingen av artificiell intelligens. I resolutionen betonas särskilt hur korruptionen, migrationen, vattenförsörjningen, människohandeln, den tekniska utvecklingen, samhällena och åldrandet påverkar säkerheten och stabiliteten. Utskottet tog också upp brådskande ärenden om församlingens verksamhet och engagemang i kampen mot korruption och öppenhet. Man dryftade också hur vetenskapligt samarbete kan bidra till fred och hur mikroplastavfallet kan reduceras.

Rapporten från utskottet för demokrati, mänskliga rättigheter och humanitära frågor fokuserar särskilt på hur man kan minska lidandet för dem som drabbats av krig, den växande misstron mot de politiska och demokratiska processerna, skyddet av särskilt utsatta grupper, konsekvenserna av modern teknik för de mänskliga rättigheterna samt OSSE:s institutionella försvagning. Den fria debatten fokuserade på kränkningarna av de mänskliga rättigheterna och humanitär rätt under Rysslands anfallskrig. Dessutom diskuterades mediefrihet, det civila samhället, sårbara grupper, demokrati och de socioekonomiska utmaningar som OSSE står inför. Resolutionen tar upp den senaste tidens utveckling i fråga om demokrati och mänskliga rättigheter samt humanitära frågor inom OSSE-området. Rysslands anfallskrig fördöms kraftigt till följd av det mänskliga lidande och den förstörelse av infrastrukturen som kriget orsakar. Församlingen tar ställning till fyra huvudteman: lindra lidandet för krigsoffren, återupprätta människors tro på de demokratiska processerna, stödja utsatta personers rättigheter och beakta människorättsaspekten i den digitala utvecklingen.

Vid församlingens årliga session 2023 godkändes resolutioner från de tre allmänna utskotten samt sexton brådskande ärenden, som tillsammans utgör Vancouverdeklarationen. Den slutliga versionen av deklarationen fick starkt stöd och antogs av en överväldigande majoritet i plenum. Deklarationen finns på adressen <https://www.oscepa.org/en/documents/annual-sessions/2023-vancouver/declaration-29>.

4.2.2. Pia Kauma valdes till ordförande för församlingen

Under den sista mötesdagen förrättades val av ordförande och vice ordförande. Ordförandekandidater var Pia Kauma (EPP, Finland), Pere Joan Pons (SOC, Spanien) och Mark Pritchard (EC, Storbritannien). Vid den första valomgången fick Pritchard 70 röster och Kauma och Pons båda 65 röster. Pritchard gick vidare till den andra omgången, men eftersom de två andra kandidaterna fick lika många röster avgjorde lotten vem av dem som skulle gå vidare. Efter lottdragningen stod Kauma och Pritchard mot varandra i den andra omgången. Pia Kauma valdes till ordförande med rösterna 101 mot 68. Hon inledde sitt ordförandeskap direkt under pågående session. Ordförandeskapet pågår till följande årliga session sommaren 2024, där Kauma har möjlighet att förnya mandatet för ett år. Dessutom valdes tre vice ordförande: Daniela De Ridder (Tyskland), Mykyta Poturajev (Ukraina) och Kyriakos Hadjiyianni (Cypern). Vice ordförandenas mandatperiod är tre år. Johan Büser från Sverige valdes till ny kassaförvaltare. Margaretha Cederfelt, tidigare ordförande, blev hedersordförande för församlingen.

Ledamot Kaumas första anförande som församlingens nya ordförande fokuserade på behovet av ett djupt och betydelsefullt samarbete inom OSSE. Hon lovade att under året arbeta hårt för att främja OSSE:s värderingar. Kauma konstaterade att OSSE står vid ett vägskein, men att hon är övertygad om att organisationen är värd alla våra insatser. Hon underströk att vi tillsammans är starkare och att vi endast tillsammans kan lösa de gemensamma utmaningarna.

4.3. Höstsessionen i Jerevan

Församlingens höstsession hölls den 18–20 november 2023 i Jerevan i Armenien. Redan före sessionen meddelade Azerbajdzjan och Turkiet att de inte hade för avsikt att delta. Inte heller Ryssland sände någon delegation till sessionen. Belarus deltog med två representanter. För Finlands delegations räkning deltog ordförande Ville Kaunisto, vice ordförande Vilhelm Junnila, medlemmarna Pia Kauma, Jenna Simula och Ville Skinnari (sd) samt ersättare Inka Hopsu.

4.3.1. Ständiga utskottet: Budgetöversväganden och förslag till stadgeändringar

Ständiga utskottet sammanträdde inför höstsessionen i Jerevan. Vid mötet diskuterades OSSE:s svåra situation i en tid där det pågår flera konflikter inom organisationens område och närområden. Samtidigt lider OSSE av ett trovärdighetsproblem, ledarskapet var i kris i avsaknad av ordförandeland för 2024 och budgeten hade inte godkänts sedan 2021. Också församlingens budgetläge var bekymmersamt, och alla deltagarstaters parlamentariska delegationer var inte nöjda med beslutet att höja medlemsavgifterna med två procent. Församlingens kassaförvaltare Johan Büser från Sverige konstaterade att den verksamhetsgranskning som församlingen krävt pågår. Han berättade också att han kommer att föreslå ytterligare besparingar för att balansera församlingens budget. Ett viktigt mål är enligt honom att justera lönerna till rätt nivå.

Vid ständiga utskottets möte diskuterades också Rysslands deltagande i OSSE:s och församlingens verksamhet. Ordföranden för Lettlands OSSE-delegation Rihard Kols lade fram ett eget förslag till stadgeändring där praxis formaliseras så att konsensusbeslut kan fattas genom skriftligt förfarande. Kols meddelade dock att han hade för avsikt att rösta emot sitt eget förslag, eftersom han formellt vill motsätta sig skriftliga ställningstaganden i konsensusbeslut. Ordförande Kauma beslutade sända förslaget till ändring av stadgarna till stadgeutskottet för behandling.

Höstsessionen hölls i ett spant geopolitiskt läge, eftersom Azerbajdzjan med kraft hade angripit Nagorno-Karabach så sent som den 19–20 september 2023. Till följd av tvådagarskriget flydde den huvudsakligen armeniska befolkningen från Nagorno-Karabach till Armenien. På kort tid tog Armenien emot över 100 000 flyktingar. Fredsförhandlingarna mellan länderna fördes parallellt med höstsessionen, och mötesdeltagarna fick uppfattningen att den långvariga konflikten kunde lösas. Både armeniska parlamentets talman Alen Simonjan och landets premiärminister Nikol Pasjinjan konstaterade i sina öppningsanföranden att det verkligen finns utsikter för fred, även om det fortfarande råder meningsskiljaktigheter. Pasjinjans dröm är att befolkningen i området kan leva sida vid sida och med öppna gränser. Församlingens ordförande Pia Kauma hänvisade till de pågående konflikterna inom OSSE-området och konstaterade att man under OSSE:s tidiga år för knappt ett halvt sekel sedan kunde diskutera lösningar på konflikterna tillsammans. Hon hänvisade också till OSSE:s fältmissioner och deras betydelse för stabiliteten i regionerna. Hon beklagade att man nått ett läge där man är tvungen att diskutera om OSSE överhuvudtaget har en framtid. Därför bör man enligt Kauma också lyfta fram OSSE:s betydelse och framgångar.

4.3.2. Övergripande säkerhet, korruptionsbekämpning och skydd av minoriteter

Församlingens höstsession ordnas traditionellt i form av en parlamentarisk konferens. Temat för det första sammanträdet var OSSE:s roll i en tid av konflikter. I inledningsanförandet betonade OSSE:s generalsekreterare Helga Schmid att OSSE trots den svåra situationen aktivt främjar freden i Sydkaukasien och Ukraina. Hon betonade också OSSE:s omfattande regionala samarbete i Centralasien. Armen Grigorjan, sekreterare i det armeniska säkerhetsrådet, berättade om demokratiutvecklingen i Armenien och om det gränsöverskridande samarbetet i regionen. Vid diskussionerna konstaterades det att OSSE måste förnya sig, arbeta för ett slut på Rysslands anfallskrig och stödja Ukraina. Ville Kaunisto, ordförande för Finlands delegation, sade i sitt anförande att om OSSE inte fanns måste man uppfinna organisationen. Han betonade också OSSE:s viktiga roll som fredsbyggare. I sitt anförande visade delegationsledamot Ville Skinnari sitt stöd för Armeniens pragmatiska och fredliga inställning till situationen efter kriget. Enligt

Skinnari bör man i det rådande läget fokusera på att återställa förtroendet och bygga upp en långvarig fred.

Temat för det andra sammanträdet var korruptionen som ett hot mot freden och säkerheten. Inledningsanföranden hölls av församlingens vice ordförande Irene Charalambides, Världsbankens expert Alexandra Haberson, representanten för Armeniens antikorrupsionskommission Marjam Galstiana och ODIHR:s representant Konstantine Vardzelasjvili konstaterade att korruptionen påverkar OSSE:s alla delområden och även kan leda till konflikter. Korruptionen beror på dålig förvaltning och kan också ytterligare undergräva förvaltningen. Under diskussionerna betonade parlamentarikerna de skadliga verkningarna av korruption och efterlyste strategier för att bekämpa korruption och väcka åtal mot dem som gjort sig skyldiga till korruption. Det civila samhället spelar en viktig roll när det gäller att avslöja korruption och måste därför kunna agera fritt.

Temat för det tredje sammanträdet var skyddet av minoriteter i konflikter. Inledningsanförandena hölls av församlingens vice ordförande Daniela De Ridder från Tyskland, FN:s tidigare minoritetsrapportör Fernand de Varennes och Armeniens representant Jeghisje Kirakosian. De Ridder påminde om Rysslands många brott mot civila i Ukraina, bland annat kidnappningen av ukrainska barn som tvångsflyttats till Ryssland. Hon underströk också att diskriminering och förföljelse av minoriteter bara tillspetsar konflikterna. De Varennes hänvisade till det aldrig tidigare skådade antalet konflikter i världen och konstaterade att fredssträvandena också skyddar minoriteter. Skyddet av minoriteter är därför en naturlig del av det konfliktförebyggande arbetet. Kirakosian berättade om arbetet med att skydda minoriteter ur en jurists synvinkel. I anförandena behandlades krigets konsekvenser för civilbefolkningen och talarna hänvisade särskilt till Ukraina och Gaza. Talarna efterlyste särskilt skydd för sårbara grupper och starkare åtgärder för att lindra krigets konsekvenser.

4.3.3. Medelhavsforumet

I samband med höstsessionen hölls det traditionella Medelhavsforumet, vars diskussioner dominerades av situationen i Israel och Gaza. Årets forum hölls under temat *situationen i Mellanöstern* och leddes av församlingens särskilda representant för Medelhavsområdet Pascal Allizard från Frankrike. Han påminde om en rad utmaningar i Medelhavsområdet, bland annat klimatförändringen och migrationsituationen. Vid evenemanget talade ordföranden för OSSE:s samordningsgrupp för Medelhavspartners och Finlands OSSE-ambassadör Vesa Häkkinen. Han ansåg att gruppens arbete var ett bra sätt att söka gemensamma svar på säkerhetshot. Häkkinen påminde om att egenmakt för unga och unga kvinnor är särskilt viktigt efter terrorattacken i Hamas. OSSE kan erbjuda ett brett spektrum av verktyg i denna process. Även ordförandena för delegationerna för OSSE:s partnerländer i Medelhavsområdet höll anföranden under forumet. Amir Ohana, talman för det israeliska parlamentet, Knesset, underströk Israels rätt att försvara sig och trygga sina medborgares säkerhet. Under diskussionerna betonades dels Israels rätt att försvara sig, dels skyldigheten att skydda civila. I sitt slutanförande uttryckte Pia Kauma sin djupa oro över den humanitära situationen i Gaza och beklagade att konflikten har lett till motsättningar.

Ambassadör Kirsti Narinen ordnade ett möte mellan Finlands delegation och finländska aktörer i samt lokala experter från Armenien. De gav OSSE-delegationen sina synpunkter på situationen vid gränsen mellan Armenien och Azerbajdzjan, Rysslands roll i kriget och möjligheterna till fred. Vid mötet diskuteras också den interna utvecklingen i Armenien och hur Finland kunde bidra till att utveckla det armeniska samhället och infrastrukturen. I egenskap av ordförande för riksdagens vänskapsgrupp för Armenien träffade dessutom delegationens vice ordförande Junnila i Jerevan ordföranden för Armeniens parlamentariska vänskapsgrupp för Finland. Denne oroade sig över den armeniska regeringens beslut att ta avstånd från Ryssland.

5. Valobservation

5.1. Allmänt

OSSE:s medlemsstater har förbundit sig att respektera definitionen av fria val i Köpenhamnsdokumentet (1990), och valobservation är en av de viktigaste funktionerna för OSSE:s parlamentariska församling. Val ska hållas regelbundet och de ska vara rättvisa och fria. På så sätt förverkligas demokratin och medborgarna kan lita på det demokratiska beslutsfattandet och demokratisk påverkan. Finlands delegation i OSSE anser att valobservationen är viktig och att den fungerar som ett fönster till medlemsländernas politiska system och kulturer. Under 2023 deltog representanter för Finlands delegation i OSSE:s valobservationsuppdrag i president- och parlamentsvalen i Turkiet, Polen och Serbien.

OSSE:s byrå för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter ODIHR har samordnat och analyserat valobservationer i över 30 år. Före ett valobservationsuppdrag lämnar medlemsstaten en inbjudan att bevaka valet, och ODIHR bedömer om en fri och genuin övervakning av valet är möjlig. I observationsinsatserna deltar dessutom ofta företrädare för Europarådets parlamentariska församling, Europaparlamentet och Natos parlamentariska församling. Organisationerna samarbetar och sammanställer en gemensam rapport om valet, vilket gör valobservationsarbetet mer trovärdigt och tillförlitligt.

Under de senaste åren har tekniken utvecklats avsevärt, och till exempel artificiell intelligens och elektroniska röstningsmetoder används i större utsträckning. Sociala medier är i allt högre grad den primära informationskällan för medborgarna. Det är en förändring som också innebär utmaningar. Det kan vara svårt för människor att få tillförlitlig information om kandidater och partier, eftersom det blivit allt lättare att sprida desinformation, rörliga bilder och ljud kan förfalskas genom deepfaketeknik och algoritmerna i de sociala medierna styr tillgången till information. Även om de långvariga valobservatörerna bevakar mediefältet, är det omöjligt att enbart utifrån valobservationen bedöma hur valpåverkan syns i valresultatet. De kortvariga valobservatörerna fokuserar på att följa valen och utarbeta rekommendationer om dem. ODIHR utvecklar kontinuerligt sina metoder för att stärka valövervakningsprocessen.

5.2. Presidentvalet och parlamentsvalet i Turkiet

Den 14 maj 2023 hölls president- och parlamentsval i Turkiet där president Recep Tayyip Erdoğan valdes för en ny mandatperiod på fem år, samtidigt som hans parti AKP vann parlamentsvalet. Från Finlands delegation i OSSE deltog Johannes Koskinen, Eeva-Johanna Eloranta och Jouni Ovaska (cent) i valobservationen.

Presidentvalet var en kamp mellan fyra huvudkandidater, av vilka den sittande presidenten Erdoğan fick 49,5 procent av rösterna i den första omgången och Kemal Kilicdaroglu 44,9 procent. I den andra omgången den 28 maj fick president Erdoğan 52,2 procent av rösterna och valdes därmed till en ny femårsperiod. Partierna fick följande antal platser i parlamentet: Rättvise- och utvecklingspartiet (AKP) fick 268 platser, Republikanska folkpartiet (CHP) 169, Gröna vänstern (YSP och HDP) 61, Nationella handlingspartiet (MHP) 50, Det goda partiet (IYI) 43, Nya välfärdspartiet (YRP) 5 och Turkiska arbetarpartiet (TIP) 4 platser. Valdeltagandet var 88,9 procent.

Valet gav väljarna en genuin möjlighet att välja mellan olika politiska alternativ, men mötes- och yttrandefriheten begränsades så att det blev svårt för vissa oppositionspolitiker och oppositionspartier att delta. Begränsningarna inskränkte också det civila samhällets och de oberoende mediernas rörelseutrymme. Internationella valobservatörer uttryckte också oro över de påtryckningar, hot och arresteringar som vissa oppositionsgrupper utsattes för och som hade en väsentlig inverkan på kampanjarbetet. Dessutom är lagstiftningen om kampanj- och partifinansiering bristfällig. Trots jämställdhetsutvecklingen är kvinnor fortfarande underrepresenterade i politiken och i ledande positioner.

5.3. Parlamentsvalet i Polen

I Polen hölls parlamentsval den 15 oktober 2023. Partiet Lag och rättvisa behöll sin ställning som största parti i Sejmen men förlorade ändå sin maktposition. Dess regeringsperiod på åtta år tog slut när den mer EU-vänliga oppositionskoalitionen fick majoriteten av parlamentsplatserna i överhuset och underhuset. Ordföranden för OSSE:s parlamentariska församling Pia Kauma ledde en grupp valobservatörer bestående av riksdagsledamöter och Europaparlamentariker. I gruppen ingick bland andra Inka Hopsu och Vilhelm Junnila.

I valet fick Lag och rättvisa 35,4 procent av rösterna, men oppositionskoalitionen som leds av Medborgarkoalitionen fick med sina 53,7 procent majoritet i parlamentet. Av de 460 platserna i Sejmen (underhuset) fick oppositionskoalitionen totalt 248 (157 mandat för Medborgarkoalitionen, 65 mandat för Tredje vägen och 26 mandat för Vänstern). Lag och rättvisa stannade på 194 mandat och förlorade därmed 41 mandat. Också i senaten (överhuset) stärkte oppositionen sin ställning, då valförbundet mellan Medborgarkoalitionen, Tredje vägen och Vänstern fick 64 mandat, medan Lag och rättvisa bara fick 34 mandat. Valdeltagandet var exceptionellt högt: 74,4 procent.

Enligt valobservationsrapporten var valet genuint konkurrenspräglad och kandidatuppställningen erbjöd väljarna mångsidiga alternativ. Också förenings- och mötesfriheten förverkligades väl inför valet. Kampanjerna överskuggades dock ofta av en retorik som präglades av intolerans, kvinnofientlighet och personangrepp. Dessutom kritiserade regeringspartiet oppositionen i statliga medier och kringgick lagarna om valfinansiering med hjälp av statliga bolag. I flera vallokaler respekterades inte valhemligheten, utan på grund av trängsel, små valbås eller andra orsaker tvingades väljare fylla i valsedlarna medan andra kunde se på. Den polska vallagstiftningen är i huvuddrag ändamålsenlig och inga betydande missförhållanden upptäcktes i valmyndigheternas verksamhet. Röstningen och rösträkningen förlöpte effektivt. Flera av OSSE/ODIHR:s rekommendationer om bland annat transparensen i valfinansieringen väntar dock ännu på att genomföras. En del av de äldre rekommendationerna genomfördes alltför nära valdagen och väljarna informerades inte tillräckligt om dem. Dessutom mötte flera internationella valobservatörer problem vid ackrediteringen.

5.4 Förtida parlamentsval i Serbien

De serbiska oppositionspartierna hade sedan sommaren krävt förtida parlamentsval och president Alexander Vučić utlyste också val till den 17 december 2023. Serbiska framstegspartiet SNS, som haft makten sedan 2012, fick 47 procent av rösterna och en knapp majoritet i parlamentet med 128 platser av 250. Alliansen Serbien mot våld (SPN), som grundades efter sommarens demonstrationer, fick 23,7 procent av rösterna. Valdeltagandet var 59 procent. Samtidigt med parlamentsvalet hölls lokala val på många håll i landet. I ODIHR:s, OSSE:s parlamentariska församlings, Europarådets parlamentariska församlings och Europaparlamentets gemensamma valobservation deltog Petri Huru (saf) och Eeva-Johanna Eloranta från Finlands OSSE-delegation.

Även om det serbiska valsystemet gör det möjligt att hålla demokratiska val med en så kort tid för förberedelser och regeringen har genomfört flera av ODIHR:s rekommendationer, har partierna mycket varierande möjligheter att nå valframgångar. Det beror bland annat på att landets offentliga institutioner är partiska, att väljare och journalister trakasseras och att röster köps. Oppositionens ställning skulle gynnas av ett tak för valfinansieringen, men något sådant finns inte.

Det förtida valet i Serbien gav emellertid väljarna verkliga politiska alternativ, yttrande- och mötesfriheten förverkligades väl inför valet och valdagen förlöpte i stort sett problemfritt. Valhemligheten respekterades dock inte alltid, bland annat på grund av överbelastning av vallokalerna och röstning i grupp. Dessutom ledde den sittande presidentens synlighet och försök att påverka valresultatet till ojämna förutsättningar i valkampen. Medierna behandlade kandidaterna korrekt, men förvaltningen och de statliga

medierna riktade trakasserier mot vissa journalister. Det fanns oklarheter också i röstlängden: det hävdades att registret omfattade avlidna personer och att icke-ortsbor som inte fanns upptagna i röstlängden deltog i lokala val. Serbien har inte heller någon reglering om statlig valfinansiering eller valfinansiering som härrör från källor utanför partierna.

Utgångspunkterna för parlamentsvalet var krävande: två masskjutningar på våren ledde till demonstrationer mot regeringen, och demonstrationerna utvidgades till strejker. Under hösten ökade dessutom spänningarna i Kosovo ytterligare. Före valet var landet grovt taget indelat i två läger: dels ett maktparti och en sittande president, dels en EU-vänlig allians som motsatte sig regeringen. Serbien har hållit tre parlamentsval på fyra år, vilket har tärt på väljarnas förtroende för val och för det demokratiska systemet.

BILAGA 1 Finlands delegation i OSSE:s parlamentariska församling 01/2023–04/2023

ORDFÖRANDE
Vilhelm JUNNILA (saf)

VICE ORDFÖRANDE
Johannes KOSKINEN (sd)

MEDLEMMAR

Eeva-Johanna
ELORANTA (sd)

Inka
HOPSU (gröna)

Pia
KAUMA (saml)

Arto
PIRTTILAHTI (cent)

ERSÄTTARE

Ville
KAUNISTO (saml)

Kimmo
KILJUNEN (sd)

Joonas
KÖNTTÄ (cent)

Markus
MUSTAJÄRVI
(vänst)

Juha
MÄENPÄÄ (saf)

Tom
PACKALÉN (saf)

SEKRETARIAT

Maria FAGERHOLM, delegationens sekreterare
Venja HENNINGSEN, delegationens biträdande sekreterare
Mari HÄMÄLÄINEN, delegationens assistent

BILAGA 2 Finlands delegation i OSSE:s parlamentariska församling 04/2023–09/2023

ORDFÖRANDE
Vilhelm JUNNILA (saf)

VICE ORDFÖRANDE
Johannes KOSKINEN (sd)

MEDLEMMAR

Eeva-Johanna
ELORANTA (sd)

Inka
HOPSU (gröna)

Pia
KAUMA (saml)

Jouni
OVASKA (cent)

ERSÄTTARE

Eeva
KALLI (cent)

Ville
KAUNISTO (saml)

Kimmo
KILJUNEN (sd)

Merja
KYLÖNEN
(vänst)

Juha
MÄENPÄÄ (saf)

Jenna
SIMULA (saf)

SEKRETARIAT

Maria FAGERHOLM, delegationens sekreterare
Venja HENNINGSEN, delegationens biträdande sekreterare
Mari HÄMÄLÄINEN, delegationens assistent

BILAGA 3 Finlands delegation i OSSE:s parlamentariska församling 09/2023-

ORDFÖRANDE
Ville KAUNISTO (saml)

VICE ORDFÖRANDE
Vilhelm JUNNILA (saf)

MEDLEMMAR

Pia
KAUMA (saml)

Katri
KULMUNI (cent)

Jenna
SIMULA (saf)

Ville
SKINNARI (sd)

ERSÄTTARE

Eeva-Johanna
ELORANTA (sd)

Inka
HOPSU (gröna)

Petri
HURU (saf)

Atte
KALEVA (saml)

Jukka
KOPRA (saml)

Johannes
KOSKINEN (sd)

SEKRETARIAT

Maria FAGERHOLM, delegationens sekreterare

Venja HENNINGSEN, delegationens biträdande sekreterare 1.1–30.9.2023

Ari HONKANEN, delegationens biträdande sekreterare fr.o.m. 1.10.2023

Juho TAKKUNEN, specialsakkunnig på OSSE fr.o.m. 1.11.2023

Mari HÄMÄLÄINEN, delegationens assistent

BILAGA 4 Deltagande stater i OSSE

Albanien
Andorra
Armenien
Azerbajdzjan
Belarus
Belgien
Bosnien och Hercegovina
Bulgarien
Cypern
Danmark
Estland
Finland
Frankrike
Förenta staterna
Georgien
Grekland
Heliga stolen
Irland
Island
Italien
Kanada
Kazakstan
Kirgizistan
Kroatien
Lettland
Liechtenstein
Litauen
Luxemburg
Malta
Moldavien
Monaco
Mongoliet
Montenegro
Nederländerna
Nordmakedonien
Norge
Polen
Portugal
Rumänien
Ryssland
San Marino
Schweiz
Serbien
Slovakien
Slovenien
Spanien
Storbritannien

Sverige
Tadzjikistan
Tjeckien
Turkiet
Turkmenistan
Tyskland
Ukraina
Ungern
Uzbekistan
Österrike

SAMARBETSPARTNER

Afghanistan
Australien
Japan
Sydkorea
Thailand

MEDELHAVSOMRÅDETS SAMARBETS- PARTNER

Algeriet
Egypten
Israel
Jordanien
Marocko
Tunisien

BILAGA 5 Församlingens och utskottens presidier samt arbetsgrupper och särskilda representanter

Församlingens presidium

Juli 2022–juli 2023

Ordförande

Margareta Cederfelt (Sverige) 2023

Vice ordförande

Pere Joan Pons (Spanien) 2025

Irene Charalambides (Cypern) 2025

Askar Shakirov (Kazakstan) 2023

Pascal Allizard (Frankrike) 2023

Michael Georg Link (Tyskland) 2023

Pia Kauma (Finland) 2024

Mark Pritchard (Storbritannien) 2025

Roger Wicker (Förenta staterna) 2024

Reinhold Lopatka (Österrike) 2024

Kassaförvaltare

Peter Juel-Jensen (Danmark)

Hedersordförande

-

Juli 2023–juli 2024

Ordförande

Pia Kauma (Finland) 2024

Vice ordförande

Roger Wicker (USA) 2024

Reinhold Lopatka (Österrike) 2024

Irene Charalambides (Cypern) 2025

Mark Pritchard (Storbritannien) 2025

Pere Joan Pons (Spanien) 2025

Mykyta Poturajev (Ukraina) 2026

Daniela De Ridder (Tyskland) 2026

Kyriakos Hadjiyianni (Cypern) 2026

-

Kassaförvaltare

Johan Büser (Sverige)

Hedersordförande

Margareta Cederfelt (avgick i december 2023)

Utskottens presidier

Juli 2022–juli 2023

Utskottet för politik och säkerhet (I utskottet)

Ordförande Richard Hudson (Förenta staterna)

Vice ordförande C. N. Dunava (Rumänien)

Rapportör Laurynas Kasčiūnas (Litauen)

Utskottet för ekonomi, vetenskap, teknologi och miljö (II utskottet)

Azaj Gulijev (Azerbajdzjan)

Vice ordförande Artur Gerasymov (Ukraina)

Rapportör Gudrun Kugler (Österrike)

Utskottet för mänskliga rättigheter (III utskottet)

Ordförande Nikoloz Samkharadze (Georgien)

Vice ordförande Farah Karimi (Nederländerna)

Rapportör Johan Büser (Sverige)

Juli 2023 – juli 2024

Utskottet för politik och säkerhet (I utskottet)

Ordförande Richard Hudson (Förenta staterna)

Vice ordförande C. N. Dunava (Rumänien)

Rapportör Laurynas Kasčiūnas (Litauen)

Utskottet för ekonomi, vetenskap, teknologi och miljö (II utskottet)

Azaj Gulijev (Azerbajdzjan)

Vice ordförande Artur Gerasymov (Ukraina)

Rapportör Gudrun Kugler (Österrike)

Utskottet för mänskliga rättigheter (III utskottet)

Ordförande Lucie Potuckova (Tjeckien)

Vice ordförande Sargis Chandanjan (Armenien)

Rapportör Malik Ben Achour (Belgien)

Församlingens arbetsgrupper

Stadgearbetsgruppen

Sub-Committee on Rules of Procedure and Working Practices

Ordförande Pascal Allizard (Frankrike)

Vilija Aleknaitė-Abramikienė (Litauen)

Robert B. Aderholt (Förenta staterna)

Selami Altinok (Turkiet)

Pia Kauma (Finland)

Irene Charalambides (Cypern)

Hedy Fry (Kanada)

Artur Gerasymov (Ukraina)

Peter Juel-Jensen (Danmark)

Sargis Chandanjan (Armenien)

Kari Henriksen (Norge)

Robin Wagener (Tyskland)

John Whittingdale (Storbritannien)

Arbetsgruppen för migrationsfrågor

Ad Hoc Committee on Migration

2016–

Ordförande Daniela De Ridder (Tyskland)

Vice ordförande Alfred Dubs (Storbritannien)

Vice ordförande Kyriakos Hadjiyianni (Cypern)

Vice ordförande Farah Karimi (Nederländerna)

Vice ordförande Gudrun Kugler (Österrike)

Alessandro Alfieri (Italien)

Susana Amador (Portugal)

Jan Bauer (Tjeckien)

Malik Ben Achour (Belgien)

Valérie Boyer (Frankrike)

Johan Büser (Sverige)

Kemal Çelik (Turkiet)

Fabrizio Comba (Italien)

Hedy Fry (Kanada)

Sheila Jackson Lee (Förenta staterna)

Laurynas Kasčiūnas (Litauen)

Kristian Klinck (Tyskland)

Dimitrios Markopoulos (Grekland)

Gwen Moore (Förenta staterna)

David Stögmüller (Österrike)

Arbetsgruppen för bekämpande av terrorism

Ad Hoc Committee on Countering Terrorism

2017–

Ordförande Reinhold Lopatka (Österrike)

Vice ordförande Kamil Aydın (Turkiet)

Vilija Aleknaitė-Abramikienė (Litauen)

Ravshanbek Alimov (Uzbekistan)

Paula Cardoso (Portugal)
Tsogtbaatar Damdin (Mongoliet)
Maria Karapetian (Armenien)
Pia Kauma (Finland)
Emanuele Loperfido (Italien)
Sverre Myrli (Norge)
Madeleine van Toorenburg (Nederländerna)
Mark Veasey (Förenta staterna)

Stödgruppen för Ukraina

Parliamentary Support Team for Ukraine

2023–

Ordförande Pia Kauma (Finland)
Vice ordförande Mykyta Poturajev (Ukraina)
Vice ordförande Joe Wilson (Förenta staterna)
Daniela De Ridder (Tyskland)
Richard Blumenthal (Förenta staterna)
Reinhold Lopatka (Österrike)
Mark Demesmaecker (Belgien)
Lucie Potuckova (Tjeckien)
Kristian Vigen (Bulgarien)
Rihards Kols (Lettland)
Luis Graca (Portugal)
Barbara Bartus (Polen)
Selami Altinok (Turkiet)
Pascal Allizard (Frankrike)
Siv Mossleth (Norge)
Vilija Aleknaitė-Abramikienė (Litauen)
John Aldag (Kanada)
Davor Bernardić (Kroatien)
Jevgenia Kravtjuk (Ukraina)
Natalia Pipa (Ukraina)
John Whittingdale (Storbritannien)
Boris Dittrich (Nederländerna)
Carina Ödebrink (Sverige)

Församlingens särskilda representanter

Särskild representant för bekämpande av människohandel <i>Special Representative on Human Trafficking Issues</i>	Christopher Smith (Förenta staterna)	2004–
Särskild representant för jämställdhetsfrågor <i>Special Representative on Gender Issues</i>	Hedy Fry (Kanada)	2010–
Särskild representant för motarbetande av antisemitism, rasism och intolerans <i>Special Representative on Anti-Semitism, Racism and Intolerance</i>	Benjamin Cardin (Förenta staterna)	2015–

Särskild representant för Medelhavet <i>Special Representative on Mediterranean Affairs</i>	Pascal Allizard (Frankrike)	2017–
Särskild representant för kampen mot korruption <i>Special Representative on Fighting Corruption</i>	Irene Charalambides (Cypern)	2019–
Särskild representant för politiska fångar <i>Special Representative on Political Prisoners</i>	Steve Cohen (Förenta staterna)	2022–
Särskild representant för arktiska frågor <i>Special Representative for the Arctic and High North</i>	Mark Pritchard (Storbritannien)	2023–
Särskild representant för Centralasien <i>Special Representative on Central Asia</i>	Farah Karimi (Nederländerna)	2023–
Särskild representant för klimatförändringar <i>Special Representative on Climate Change</i>	Pere Joan Pons (Spanien)	2023–
Särskild representant för kampen mot organiserad brottslighet <i>Special Representative on Combating organized Crime</i>	Eugenio Zoffili (Italien)	2023–
Särskild representant för konfliktcykeln <i>Special Representative on the Conflict Cycle</i>	André Coelho Lima (Portugal)	2023–
Särskild representant för Östeuropa <i>Special Representative on Eastern Europe</i>	Kristian Vigen (Bulgarien)	2023–
Särskild representant för Sydkaukasien <i>Special Representative on the South Caucasus</i>	Kari Henriksen (Norge)	2023–
Särskild representant för Sydosteuropa <i>Special Representative on South East Europe</i>	Kyriakos Hadiyianni (Cypern)	2023–
Särskild representant för främjande av ungas deltagande <i>Special Representative on Youth Engagement</i>	Monika Zajkova (Nordmakedonien)	2023–

EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

